

Cilvēkiem ar invaliditāti vajadzētu būt katrā kristiešu draudzē

Intervija ar Terēzi Svinters, *Europe Disability Network* koordinatori. 1. daļa

VAI DRAUDZES DOMĀ PAR CILVĒKIEM AR INVALIDITĀTI?

Vai Eiropas kristiešu draudzes iekļauj cilvēkus ar invaliditāti? Vai kristieši zina par to, kādas vajadzības un iespējas ir šajā darba laukā?

Pēc sarunām ar draudžu vadītājiem vairāku gadu garumā Terēze ir nākusi pie secinājuma, ka vēl ir ļoti daudz darba, lai panāktu, ka draudzes nopietni pievēršas cilvēkiem ar invaliditāti.

Statistika rāda, ka 2012. gadā Eiropas Savienībā bija 70 miljoni cilvēku ar invaliditāti (18% no kopējā iedzīvotāju skaita), kas vecāki par 15 gadiem. Gandrīz 6 no 10 cilvēkiem ar invaliditāti ir sievietes.

“Vairāk nekā 12 gadus, kopš esmu *European Disability Network* koordinatore, man pats grūtākais ir bijis panākt, lai par cilvēkiem ar invaliditāti sāk runāt un „viņu lietu iekļauj dienas kārtībā,” portālam *Evangelical Focus* stāsta Terēze.

“Uzskatāmi tas novērojams draudzēs, kurās cilvēki bieži spriež, ka „tas Kungs mūs visus ir pieņēmis”, tāpēc nav vajadzības darīt cilvēku ar invaliditāti labā kaut ko īpašu.”

DRAUDŽU VADĪTĀJIEM IR JĀIEGŪST PLAŠĀKS SKATĪJUMS

Kāpēc organizācijas un kalpošanas piedāvā izglītošanu šajā jomā? Tāpēc, ka kristiešiem „ir jābūt vienotiem savos centienos, lai izpratne par invaliditāti un ar to saistītajiem jautājumiem būtu pareiza un pilnīga. Nevis tāpēc, ka mēs gribētu nošķirt šos cilvēkus kā „speciālistu rūpju lauku”, bet tāpēc, lai iekļautu viņus draudzē kā skolotājus, mācītājus, padomdevējus, mācekļus u.c. ...”

Iekļaut nenozīmē tikai „atgādāt cilvēku riteņkrēslā uz baznīcu”. Ir vēl citas daudz grūtākas jomas, „piemēram, kā iekļaut mūsu mācību programmās cilvēkus ar mācīšanās grūtībām un dzirdes traucējumiem”.

“Kā teicis Tonijs Felps Džounss no *Prospects UK* „labā ziņa ir tā, ka tad, kad draudze pieliek pūles, lai kļūtu par labāku vietu cilvēkiem ar invaliditāti, tā kļūst par labāku vietu visiem”.

Draudžu vadītājiem, kuriem nav invaliditāte, vēl ir daudz darba, lai „saprastu” cilvēkus, kuriem ir jādzīvo ar invaliditāti. „Draudzēm vajadzētu ne tik daudz „gādāt, auklēt, maksāt par riteņkrēsliem utt.”, bet vairāk uzņemties atbildību par to, lai cilvēki ar invaliditāti varētu iesaistīties kristiešu sabiedrībā un draudzes dzīvē.”

Patiesa draudzība ar cilvēkiem, kam ir invaliditāte, kļūst par iespēju iemācīties, „kā izturēt ciešanas”, paskaidro Terēze.

“VAI ES VARU TEV PALĪDZĒT? ... KĀ?”

Plašāks skatījums ir vajadzīgs ne tikai vadītājiem, bet arī citiem. Cilvēkiem ir labi nodomi, un „kristieši parasti ir mīloši un izpalīdzīgi, taču ļoti bieži viņi nezina, kad un kā palīdzēt. Cilvēkiem ar invaliditāti nepatīk, ja pret viņiem izturas aizbildnieciski, tāpēc „labie nodomi” bieži tiek pārprasti. Noderīgi ir vienmēr padomāt: vai es to daru, lai palīdzētu šim cilvēkam, vai, lai pats justos labāk?

Palīdzība ir jāsniedz attiecību ietvaros. Katram kristietim vajadzētu mācīties, kā veidot saskarsmi ar cilvēkiem, kuriem ir invaliditāte.

Mēs nevaram otram palīdzēt, ja nezinām, ko un kā. Cilvēki ar invaliditāti mēdz teikt: "Neko par mani bez manis."

Ļoti bieži cilvēks ar invaliditāti pats spēj izlemt, ko viņš/viņa grib darīt, vai kā to vajadzētu darīt. Tāpēc svarīgākais jautājums, saskaroties ar invaliditāti, ir „Vai es varu palīdzēt?” Tikai tad, kad ir saņemta atbilde, var uzdot nākamo jautājumu: „Kā es varu palīdzēt?” Turklāt, Terēze uzsver, „uzklausot atbildi, ir svarīgi nepalaist garām ne vissīkāko norādījumu.”

PERSONISKAIS PIEMĒRS PAR RITEŅKRĒSLU

Terēze min piemēru no savas pieredzes. Svešā vietā vai, lai pārvarētu lielākus attālumus (vairāk nekā 50 metri), viņa lieto riteņkrēslu. „Es pati varu riteņkrēslu ielikt un izcelt no savas mašīnas. Reizēm cilvēki grib man palīdzēt, bet nepajautā man, un tas man rada problēmas. Kad cilvēki ieliek riteņkrēslu mašīnā bez maniem norādījumiem, aizbraukusi mājās, es to vairs nevaru pati izcelt, un nav neviena, ko pasaukt palīgā.

Tāpēc es bieži saku cilvēkiem, ka pati ielikšu riteņkrēslu mašīnā, bet viņiem rodas iespaids, ka es nevēlos, lai viņi man atgādinā, ka man ir vajadzīga palīdzība. Viņi jūtas neveikli par to, ka ir gribējuši man palīdzēt.”

Atrisināt šādas situācijas būtu daudz vieglāk, ja cilvēki papūlētos vispirms pajautāt un tad uzmanīgi uzklausīt.

ATŠĶIRĪBAS EIROPĀ

Kāda ir valdību piedāvātā palīdzība? Terēze norāda uz atšķirībām starp Rietumeiropas un Austrumeiropas valstu sociālā nodrošinājuma līmeni.

“Visizteiktākā atšķirība ir tā, ka lielākajā daļā Rietumu valstu valdība piešķir ikdienas iztikai nepieciešamos finansiālos līdzekļus. Lai cilvēks ar invaliditāti varētu dzīvot mājās, ir vajadzīga mājokļa - guļamistabas, vannasistabas, durvju, kāpņu u.c. – pielāgošana. Tam var pievienot finansējumu, kas vajadzīgs riteņkrēsliem, protēzēm, pielāgotiem datoriem u.c.

Daudzās valstīs aizvien vairāk finansējuma tiek iedalīts, lai nodrošinātu aprūpētāju pakalpojumus ikdienā (aprūpe ietver ēdiena pagatavošanu, personisko higiēnu, iepirkšanos, pastaigas un izbraukumus), un tas dod iespēju dzīvot patstāvīgi gan cilvēkiem ar kustību traucējumiem, gan cilvēkiem, kuriem ir mācīšanās grūtības vai mentāli traucējumi”.

Turpretī Austrumeiropas valstīs tādi līdzekļi netiek piešķirti vai tie ir ļoti nelieli.” Terēze uzskata, ka tas varētu būt saistīts ar attieksmi pret cilvēkiem ar invaliditāti un cilvēktiesībām vispār, un ar to, kā šīs valstis senāk ir ietekmējusi kristīgā ticība.

Invaliditāte ir tikai neliela mūsu personības daļa

Intervija ar Terēzi Svinters, *Europe Disability Network* koordinatori. 2. daļa

Kā draudzes varētu veiksmīgāk iekļaut cilvēkus ar invaliditāti? Kāda bija Jēzus Kristus attieksme, un ko Viņš mums saka par cilvēkiem ar invaliditāti?

Pirmajā intervijas daļā Terēze Svinters stāstīja par šķēršļiem, kas novērojami lielākajā daļā Eiropas kristīgo draudžu. „Visgrūtāk ir bijis panākt, lai par cilvēkiem ar invaliditāti sāk runāt un „viņu lietu iekļauj dienas kārtībā”,” viņa teica. Tomēr EDN atzīst, ka notiek arī daudz labu pārmaiņu.

Piemēram, Lielbritānija ir viena no valstīm, kurā daudz kas ir mainījies uz labo pusi. „Ir daudz draudžu, kurā veiksmīgi tiek iekļauti cilvēki ar dažāda veida invaliditāti. Labs piemērs ir kristiešu organizācija *Prospects*, kas, sadarbojoties ar vietējām draudzēm, vairāk nekā 200 grupās sludina Evaņģēliju pieaugušajiem ar mācīšanās grūtībām. Vēl viens piemērs ir evaņģēliskā draudze *Fimiam* Ukrainā. Tā darbojas tādās jomās kā transporta pakalpojumi, vasaras nometnes, rokdarbu studija, un Lutskā viņi ir izveidojuši rehabilitācijas centru *Agape*. Jūs varētu intervēt gandrīz visus mūsu mājas lapā atrodamos partnerus,” saka Terēze. „Kas ir viņu panākumu atslēga? Viena no atslēgām ir tā, ka visi cilvēki, kuri uzsāk šāda veida kalpošanu, ir no draudzēm, kas viņus ļoti atbalsta.”

JĒZUS UN CILVĒKI AR INVALIDITĀTI

Draudzēm ir aktīvi jāpalīdz un jāsadarbojas ar cilvēkiem, kuriem ir invaliditāte, jo uz to mudina Jēzus. Par to liecina Viņa vārdi Lūkas 14:13-14: „Kad tu rīko viesības, tad aicini nabagus, kroplus, tizlus, aklus; un tu būsi svētīgs, jo viņiem nav ar ko atmaksāt; jo tev būs atmaksa, kad taisnie celsies augšām.” „Šis ir neapstrīdams mandāts – pavēle draudzei nest cilvēkiem ar invaliditāti Evaņģēlija vēsti”, savā grāmatā „*The Lost Mandate*” raksta Dan’l Markham. Kristus ir sūtījis „iet ar pilnu Evaņģēliju un mīlestībā spiest visus cilvēkus ar invaliditāti nākt iekšā, lai Tēva nams būtu pilns; lai viņi iepazītu Viņa pārsteidzošo spēku savā nespēkā un, lai visi kopā pielūgtu to Kungu.”

Vienā no Jāņa evaņģēlijā aprakstītajām epizodēm mēs redzam kristiešu starpā izplatītu maldīgu pieņēmumu. Mācekļi jautā Jēzum, kāds grēks ir kļuvis par cēloni neredzīgā vīra aklumam. „Kāpēc mēs vienmēr meklējam „vainīgos”? Kāpēc vecāki jūtas vainīgi par sava bērna invaliditāti? Mums vajadzētu vairāk ieklausīties Kristū, kurš māca, ka runa nav par mums,” saka Terēze. „Galvenais ir Viņš un Viņa godība.”

GARĪGĀ VAI FIZISKĀ DZIEDINĀŠANA

Jēzus runāja par divu veidu dziedināšanām, fizisko un garīgo. To uzskatāmi var redzēt Marka ev. 2. nodaļā. Tas Kungs vispirms runā par paralizētā vīra grēku un tad, lai pierādītu, ka Viņš ir Kungs, dziedina viņu fiziski. „Mūsdienās” saka Terēze „es bieži dzirdu par kristiešiem, kas sanāk kopā, lai tiktu „dziedināti”. Taču tas Kungs nošķir mūsu garīgo stāvokli no fiziskā stāvokļa. Mums ir jātieks atbrīvotiem no grēka verdzības, bet invaliditāte nav verdzība, ja mēs to ieliekam tā Kunga rokās. Varbūt Viņš atbrīvos mūs no invaliditātes, bet varbūt ne.”

DAŽĀDAS INVALIDITĀTES, DAŽĀDAS GRŪTĪBAS

Katra invaliditāte prasa atšķirīgu pieeju.

- **Fiziskā invaliditāte.** “Cilvēkiem, kuriem ir fiziska invaliditāte, bieži ir kustību traucējumi un grūtības pārvietoties, bet viņi spēj normāli mācīties. Daudzi no šiem cilvēkiem traumas ir ieguvuši dzīves laikā, un tad viņiem pēkšņi vajadzēja iemācīties dzīvot citādi. Tas ir milzīgs izaicinājums. Draudžu ēkas (baznīcas) ļoti bieži ir nepieejamas. Piemēram, ja tas ir noticis ar draudzes mācītāju, viņš vairs nevar sludināt, jo kancele ir pārāk augstu, un kāpnes nav domātas riteņkrēsliem lietotājiem. Ļoti bieži draudzei pietrūkst drosmes palīdzēt mācītājam atgriezties pie agrākajiem pienākumiem, lai gan, veicot dažus uzlabojumus, tas būtu iespējams. Te ir runa par vadītāju un draudžu attieksmes problēmu.”

- **Mācīšanās grūtības.** Pie šīs grupas pieder cilvēki ar Dauna sindromu un cita veida mentāliem traucējumiem. „Šie cilvēki nespēj mācīties augstā inteligences līmenī, un daudzi nespēj apgūt pat vienkāršas, ikdienas sadzīvē nepieciešamas normas un darbības; viņiem vajadzīga nemitīga uzraudzība un palīdzība. Tas nozīmē, ka viņiem vajadzīga īpaša pieeja, lai mācītu par Dievu un Jēzu Kristu, Viņu Glābēju. Kāds varbūt domā, ka mēs veicinām šo cilvēku izstumtību, bet padomāsim nopietni. Vai tad, veidojot atsevišķas nodarbības bērniem, mēs viņus izstumjam? Kāpēc lai mēs izstumtu jauniešus vai pieaugušos, kuriem ir mācīšanās grūtības? Ļoti izplatīts ir maldīgs uzskats, ka cilvēki ar mācīšanās grūtībām nespēj saprast Bībeli, tāpēc mums par to nav jā rūpējas. Vēl kādi spriež, ka „tas Kungs viņus tāpat ir pieņēmis, tāpēc mums nav sevi ar to jāapgrūtina”. Taču patiesībā arī šie cilvēki pie Tēva var nokļūt tikai caur Jēzu Kristu, tāpēc mums vismaz ir jāpacenšas pastāstīt viņiem Labo Vēsti.”

- **Cilvēki ar redzes traucējumiem.** “Kamēr nebija izplatīti projektori, video u.c, cilvēki ar redzes traucējumiem dievkalpojumos varēja piedalīties bez īpašām problēmām. Ļoti bieži viņi bija sludinātāji, Bībeles grupu skolotāji u.c. Mūsdienās situācija ir kļuvusi sarežģītāka. Kā lai viņi dzied kopā ar draudzi, ja viņi nevar izlasīt dziesmu tekstus? Kā lai viņi izlasa ziņojumus vai seko līdzi sprediķim, ja galvenie punkti lielākoties tiek projicēti uz ekrāna un neviens viņiem tos skaļi nenolasa? Ja mēs nepastāstām neredzīgam cilvēkam, kas ir rakstīts vai attēlots, viņam ir grūti piedalīties dievkalpojumā.”

- **Cilvēki ar dzirdes traucējumiem.** “Vai mēs viņus vispār uztveram kā cilvēkus, kuriem ir invaliditāte? Daudzi cilvēki, kas piedzimuši ar dzirdes traucējumiem, vai lielākoties nedzirdīgi, pieder pie tādas kā „nedzirdīgo kultūras”. Viņi atsakās saukt sevi par cilvēkiem ar invaliditāti vai kādu trūkumu. Viņi saka: „Mēs tikai runājam citā – zīmju valodā.” Ja tā, kāpēc mēs nodrošinām tulkojumu citās valodās, bet ne zīmju valodā?”

- **Neredzamā invaliditāte.** “Deformēti orgāni var kļūt par cēloni invaliditātei (nieru problēmas, vājas plaušas, iedzimta sirds mazspēja, dažādas alerģijas u.c.). Bieži tas netiek ņemts nopietni. „Tu taču izskaties labi,” cilvēki saka. „Normālie” cilvēki bieži neiedomājas par invaliditāti, un neredzamās ir visbiežāk aizmirstās. Cilvēkam, kuram ar šo invaliditāti jāsadzīvo, ir ļoti grūti.”

KATRS CILVĒKS IR VIENREIZĒJS

Lai gan invaliditātes kategorijas mums palīdz labāk izprast situāciju kopumā, „cilvēkus ar invaliditāti nevar šķirot pa grupām, jo īpaši draudzē,” piebilst Terēze. „Viņi ir tikpat dažādi kā visi citi, jo invaliditāte var izpausties katram citādāk, un katrs ar to sadzīvo vai pārvar daudz dažādos veidos. Tāpēc mums katrs cilvēks ir jāciens kā personība un viņa invaliditāte jāuztver kā tikai neliela viņa personības daļa.”

VAIRĀK PAR EDN

Eiropas Invaliditātes Tīkls (European Disability Network) apvieno sadarbībā dažādu valstu organizācijas un kalpošanas. Kopš 2001. gada organizāciju pārstāvji ir tikušies konferencēs tādās valstīs kā Šveice, Ungārija, Albānija, Spānija, Lielbritānija, Ukraina, Vācija un Austrija. **Nākamā starptautiskā konference ir plānota 2018. gadā Rīgā, Latvijā.**

Jūs varat apciemot EDN mājas lapu: <https://europeandisabilitynetwork.com>

http://evangelicalfocus.com/lifetech/2262/People_with_a_disability_should_be_able_to_participate_in_any_Christian_community

http://evangelicalfocus.com/lifetech/2316/Disability_is_a_only_a_small_part_of_our_identity_interview